

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV ÖST RAPPORT 2006:20

ARKEOLOGISK FÖRUNDERÖKNING I FORM AV ANTIKVARISK KONTROLL

Stenålderslämningar i elkabelschakt

Invid RAÄ 270:6

Hammarskog 1:4 (f d 1:2A II), 1:12 (f d 1:2B), 1:5 och 1:6

Rinna socken, Boxholms kommun

Östergötland

Dnr 422-585-2006

Bengt Elfstrand

UV ÖST RAPPORT 2006:20

ARKEOLOGISK FÖRUNDESRÖKNING I FORM AV ANTIKVARISK KONTROLL

Stenålderslämningar i elkabelschakt

Invid RAÄ 270:6

Hammarskog 1:4 (f d 1:2A II), 1:12 (f d 1:2B), 1:5 och 1:6

Rinna socken, Boxholms kommun

Östergötland

Dnr 422-585-2006

Bengt Elfstrand

Riksantikvarieämbetet

Avdelningen för arkeologiska undersökningar

Riksantikvarieämbetet

Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV Öst

Roxengatan 7, 582 73 Linköping

Tel. 013-24 47 00

Fax 013-10 13 24

uvost@raa.se

www.raa.se/uv

Produktion/grafisk form Britt Lundberg

Grafik Lars Östlin

Utskrift UV Öst, Linköping 2006

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, 801 82 Gävle. Dnr L 1999/3.

© 2006 Riksantikvarieämbetet

UV Öst, Rapport 2006:20

ISSN 1404-0875

Innehåll

Bakgrund	5
Syfte och målsättning	5
Topografi och miljö	5
Undersökningsresultat	7
Sammanfattning	8
Referenser	9
Administrativa uppgifter	9

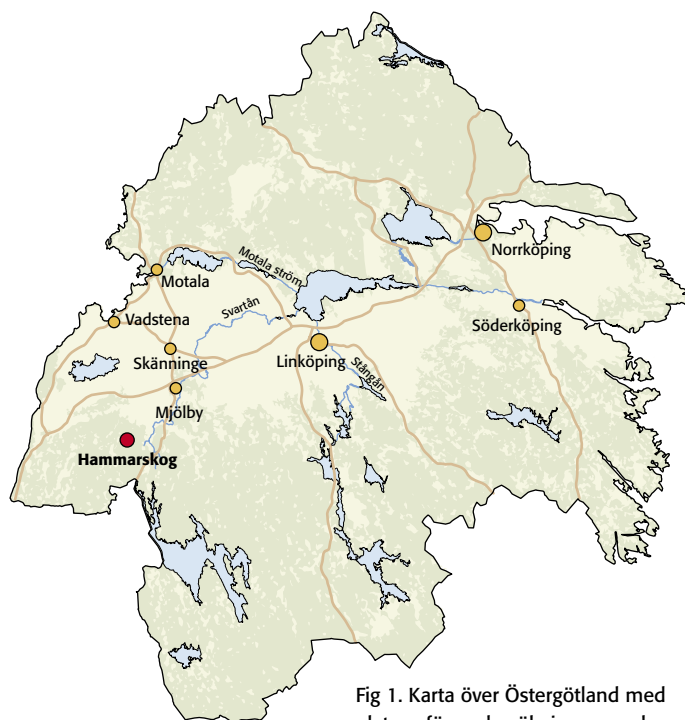

Fig 1. Karta över Östergötland med platsen för undersökningen markerad.

Fig 2. Utdrag ur Topografiska kartans blad Hjo 8E SO med ledningsschaktet markerat. Skala 1:50 000.

Arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll Stenålderslämningar i elkabelschakt

Vattenfall planerade att lägga ned en ny elkabel genom ovanstående fastigheter inom en sträcka av 500 m. En flintmejsel är tidigare funnen vid Hammarskog. Av denna orsak ansågs det nödvändigt att utföra en kontroll av vissa sträckor av kabelschaktet. Vid sträckningens sydligaste parti finns en platå i terrängen med moig morän som underlag. Här påträffades en förmodad hårdbotten av bränd lerig morän och kolsplitter och en mindre grop fylld med rödaktig morän. Enstaka skärvstenar och en bipolär kärna av kvarts förekom i schaktet. En tillfällig vistelse kan ha förekommit på platån under mesolitisk- eller neolitisk tid. Längre norrut vid södra kanten av en uppodlad mosse låg det skärvstenar och ev skörbränd sten som ej kunnat tidsbestämmas.

Bakgrund

Vattenfall Eldistribution AB, Nät Öst planerade att lägga ned en ny 500 m lång elkabel mellan en luftledning vid Hammarskog 1:4 (fd 1:2A II) och till en anslutning vid bebyggelsen på fastigheterna Hammarskog 1:5 och 1:6 ca 500 m längre norrut. Kabelschaktet passerar även bebyggelsen vid Hammarskog 1:12 I (fd 1:2B) i Rinna socken, Boxholms kommun, Östergötland. En flintmejsel som erhållit RAÄ nr 270:6 är funnen på Hammarskogs ägor, som enligt Länsstyrelsen i Östergötlands län motiverade en antikvarisk kontroll inom utvalda delar av sträckningen.

Vattenfall Service Syd bistod vid fältarbetet som utfördes av Riksantikvarieämbetet, UV Öst, Linköping. Ansvarig för den antikvariska kontrollen var Bengt Elfstrand som även utarbetat rapporten.

Syfte och målsättning

Syftet var att konstatera om ev neolitiska lämningar eller rester efter försvunnen torpbebyggelse kunde beröras inom kabelsträckningen och då i möjligaste mån söka undvika dessa. Om så ej var möjligt skulle ev anläggningar undersökas. Om det rörde sig om omfattande lämningar, skulle arbetet avbrytas och kontakt tas med Länsstyrelsen för vidare direktiv om arbetets utförande.

Målsättningen var att välja ut arkeologiskt känsliga lägen i topografin där den planerade kabelsträckningen planerades att gå och i ett initialskede undvika dessa om det var möjligt. I de fall då det var omöjligt skedde en antikvarisk kontroll för att säkra ev lämningar.

Topografi och miljö

Den aktuella sträckningen går i sent uppodlad mark i skogsmiljö ovanför högsta kustlinjen ca 170 m ö h. Topografin består av småkuperad moränmark med uppstickande bergsklackar och små ytsvallade partier runt dessa mellan moränmarkerna i övrigt. I de små marksänkorna och dalgångarna förekommer små våt- eller mossmarker. En omfattande torpbebyggelse är utspridd intill de små betesmarkerna och åkertegarna som skapat sporadiskt öppnare markpartier i skogen. Marken är stundtals blockrik. Här och var är moränen något grusigare eller sandigare som lämpade sig som underlag för tidig bosättning under stenålder. En flintmejsel (SHM dnr 17657:7) är funnen vid Folhagen och det finns en uppgift om en skafthålsyx av dioritporfyr från Hammarskog (SHM inv 12382). Båda är lösfynd.

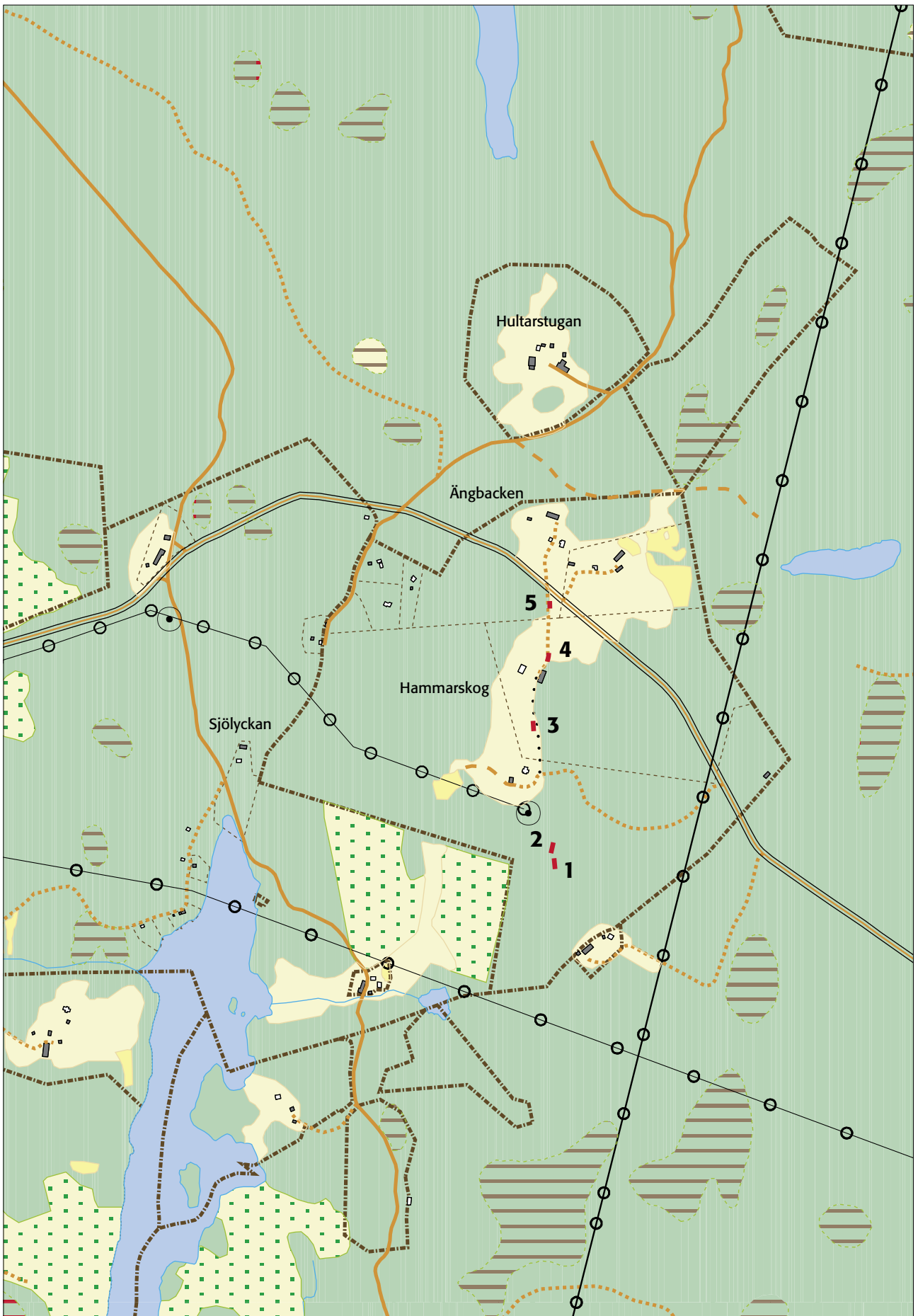

Fig 3. Utdrag ur Fastighetskartan med de fem undersökningsschakten markerade. Skala 1:10 000.

Undersökningsresultat

Inom sträckningen valdes det ut 5 platser som lämpliga boplatslägen.

Schakt 1. 30 m västnordväst om ledningsstolpe ett 30 m långt, 1,5 m brett och 0,30 m djupt schakt i en svagt sydsluttande sänka på en 50x50 m stor höjdplatå, ca 170 m ö h, med bergsklackar och en del stora block i kanterna. Den aktuella ytan är stenfri och består av moig morän. Schaktet löpte mot västnordväst.

A1. Härdbotten, rund 0,60 m i diameter. Består av en rödbränd kaka som var fastare i konsistensen i centrum. Glest med kolsplitter låg på ytan och även utanför där det förekom glesare. I schaktet skarpkantad sten, varav några kan vara skärvsten. Två bitar från den rödaktiga kakan tillvaratogs (F1). Anläggningen undersöktes ej, eftersom schaktet var så brett att kabeln kunde förläggas bredvid på västra sidan. Ett kolprov (F2) togs i härdkanten (kolsplittret i härden syntes som svarta prickar som var omöjliga att ta upp. Kolbiten som togs upp var större och kan möjligen inte ha ett samband med härdbotten). Runtom var moränen gul.

A2. Grop, rund i ytan, 0,40 m i diameter, 0,12 m djup. Gropen låg i markbotten under ett 0,20 m tjockt lager av gråbrun svagt humös morän på platåns norra kant ca 23 m från A1. Gropen hade en skålformad botten och var fylld med rödgul svagt gråflammig moig morän. Gropen snittades.

F3. Bipolär kvartskärna. Funnen mittemellan A1 och A2 i botten på schaktet.

Schakt 2. Schaktet drogs 25 m från schakt 1 och var 25 m långt. Det löpte över norra platåkanten vid en moränterrass ca 10 m öster om ett stort flyttblock. Avsikten var att se om terrassen var artificiell, på grund av att det förekom en bit rödgods i ytlagret på schakt 1:s norra ände. Marken i schakt 2 bestod överst av ett svagt humöst brungul något stenig grusig, ca 0,20 m tjockt lager av morän med enstaka tegelbitar och en bit rödgods på ytan. Lagret vilade på brunaktig morän.

Schakt 3. Schaktet låg ca 60 m norr om en torpgrund i en nordsluttande beteshage parallellt med en gammal körväg och öster därom samt i jämnhöjd med platsen för lösfyndet RAÄ 270:6, en flintmejsel, som tillvaratagits omedelbart väster om schaktet. Det var 20 m långt och förlades där eftersom det var stenfritt och det kunde förmodas att det var ett bra läge för bosättning. Ganska brant sluttning. Innehöll svagt humöst brunaktig grusig morän utan större sten. Lagret var 0,20-0,40 m tjockt och innehöll enstaka rödgodsskärvor. Under började gul grusig morän.

Schakt 4. Schaktet togs upp vid mosskant ca 20 m norr om en ladugårdsgavel och längsmed östra sidan om vägen. Marken sluttade mot norr ner till den plana uppodlade mossen. Schaktet var 7 m långt och 0,40 m djupt och bestod av svart hopsjunknen mossjord med skärvstenar i och även rutten sten (om det inte är skörbränd sten). Tegelstenar hade lagts i ytan för en nerfart till åkern.

Schakt 5. Schaktet drogs på östra sidan om vägen ca 48 m norr om åkerkant i en sydsluttning. Ett 2 m långt schakt. Till synes ett bra boplatsläge. Schaktet innehöll tätt packad sten.

Sammanfattning

Vattenfall planerade att lägga ned en ny elkabel genom ovanstående fastigheter inom en sträcka av 500 m. En flintmejsel är tidigare funnen vid Hammarskog. Av denna orsak utfördes en kontroll av vissa sträckor av kabelschaktet. Vid sträckningens sydligaste parti finns en platå i terrängen med moig morän som underlag. Här påträffades en förmodad härdbotten av bränd lerig morän och kolsplitter och en mindre grop fylld med rödaktig morän. Enstaka skärvstenar och en bipolär kärna av kvarts förekom i schaktet. En tillfällig vistelse kan ha förekommit på platån under mesolitisk- eller neolitisk tid. Längre norrut vid södra kanten av en uppodlad mosse låg det skärvstenar och ev skörbränd sten som ej kunnat tidsbestämmas.

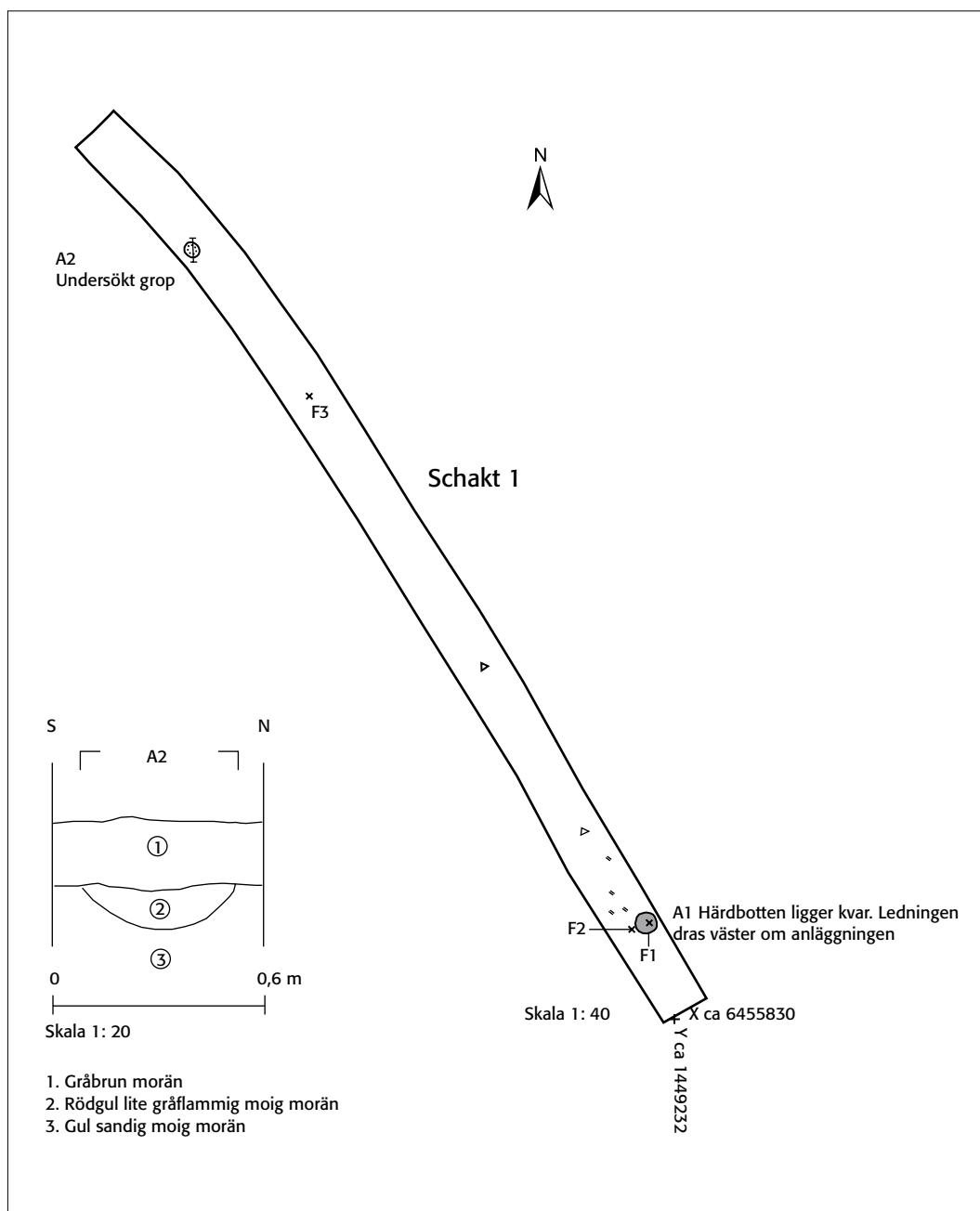

Fig 4. Planskiss över schakt 1 och anläggningarna samt fynden markerade. Skala 1:100. Även en profilritning över A2 i skala 1:20.

Referenser

ATA (Antikvarisk topografiska arkivet i Stockholm).
SHM:s (Statens Historiska Museum) inventarietkatalog.

Administrativa uppgifter

Län: Östergötlands län

Landskap: Östergötland

Kommun: Boxholms kommun

Socken: Rinna socken

Plats: Hammarskog 1:4 (f d 1:2A II), 1:12 (f d 1:2B), 1:5 och 1:6.

Fornlämning: RAÅ 270:6

Läge: Ekonomiskt kartblad 8E 1j Hammarskog, 084 19

Undersökningens mittpunkt: X6456100 Y1449180

Koordinatsystem: RT90 2;5 gon V

Höjdsystem: Fristående

Riksantikvarieämbetets dnr: 422-585-2006

Länsstyrelsens dnr: 431-2138-06

Projektnr: 1520773

Intrasisprojekt: O2006030

Rapportnummer: 2006:20

Ansvarig arkeolog: Bengt Elfstrand

Beställare: Länsstyrelsen i Östergötlands län

Kostnadsansvarig: Vattenfall Eldistribution AB, Nät Öst

Undersökningstid: 2006-03-14

Undersökningsområde: 500 löpmetrar

Undersökt yta: 100 löpmetrar

Dokumentationshandlingar: Förvaras på ATA (Antikvarisk topografiska arkivet i Stockholm)

Fynd: Förvaras på UV Öst i väntan på fyndfördelning